

almenys: «*aguayt* e encals de cavalleria --- emendetur per hominaticum et aliscaram», *Usatge* VII (p. 5), i en altres Usatges de text semblant; i *agueit* en un doc. ross. de 1064 (Bast-Bass., 71-72), cf. el comentari de Marquilles citat pel *DBal.*; en el Procés de Pere de Palau, Camarasa 1295 (CaCandi, *MiscHistCat.* II, 186); «metets-vos en *aguayt*, en tal manera que la ost dels sarrajns no-us vegem», Desclot (*Cròn.*, 5); «aquels de Sueca mogueren sa demanda e son pleyt d'aquels hòmens que ell havia morts en aquell *aguayt*», Jaume I; *aguayts*, StVicentF (*Quaresma*, 130.36); «posaren-se en l'*aguayt* molt bé cuberts», JoMartorell (II, 95).

No fou reprès gaire de pressa en la Renaix., però ja ho fa MilàF: «los de Galind pels màrgens van a plaber, / quan d'un recost que tapen penyes y abets / un gros *aguait* de moros los escomet» (*Mort de Galind*, v. 12, O. Cat., Gili, p. 300). En canvi, ha restat sempre d'ús freqüent la frase *estar a l'aguait* 'en observació, en espera expectant': «no tenia més remey que aguantar-se, dissimular y estar al *aguayt* dels actes més insignificants», Noller (*Vilaniu*, 375). *Aguaitada*. *Aguaitador*. *Aguaitament*. *Aguaitó*. *Aguaitós*. *conguaita*. *Enguaitar* eiv. («asomarse», PzCabr.); Jn. Castelló, *Rond. Eiv.*, 37; *Rond. de Sa Majora (El Pitiuso)*, 1974, p. 25), contextos en *solei (SOL)* i *salpasada*. *Enguaitador*. *Entreaguaitar*.

CPT.: *Aguaitacossos* (val. S. XVIII, *Rond. de Rond.*). *Aguaitamercats*. *Capdeguaita* 'espècie d'agutzil per apremiar els deutors morosos', mall. S. xv, amb descripció detallada en Quadrado, *Forenses y C.*, p. 41.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *guaitó*, *gaitó*, *estar agüitado*, *agiütarse*, *guait*, *guaitill*, *estar a guaitill*, *guaitar*, *gaitar*, *goitar*, *guaitada*, *guaitament*, *guaiter*, *guaitès*, *aguaitar*, *aguait*, *estar a l'aguait*, *aguaitada*, *aguaitador*, *aguaitament*, *aguaitó*, *aguaitós*, *conguaita*, *enguaitar*, *enguaitador*, *entreaguaitar*, *aguaitacossos*, *aguaitamercats*, *capdeguaita*.

GUAIXAR, 'brotar', 'treure, el gra sembrat, diferents brots'; mot d'extensió només regional en català, comú amb oc. *gaiszar* id.: del gòt. WAHSJAN 'créixer' (cf. b-al. ant. i a-al. ant. *wahsan*, ags. *weaxan*, esc. ant. *vaxa*, angl. *wax*, al. *wachsen* id.). □ 1.ª doc.: *gaxar*, c. 1270, Cerverí de Girona: *guaixar*, val., c. l'a. 1800.

«Sitot m'esmay can la cigala canta / e-ls arbespis - e-l rossinyols se-n laixa, / e-l rozer son ses fuylls e ses flors, sec, / e vey del lis - pel camp cazer la branca, / obs m'es que vir mon cor a far un vers: / Pus tot le mós se vira e s'encanta, / c'aycel fenís - pus leu que mayes leu *gaixa*: / per què són tan avar e vil e lec? / que tan co liss' - obre la boqu' e tanca, / fina-l pus fortz e-l pus dreitz torn' envers», Cerverí (12/68.7); o sigui: 'tot i que em sento desmaiàt quan la cigala canta en els arços (o sigui en el fort de l'estiu) ... Puix que tot el món es tomba i es decanta, de manera que el qui més aviat brota (= creix) més aviat mor o fineix, ¿per què els poderosos són tan avars i vils i mesquins?, quan en el temps que una llíssera obre i tanca

la boca, el més fort fina i el més dret queda tort'.¹

Fora d'això, aquest verb, d'extensió merament regional, no torna a aparèixer fins a temps moderns. Sanelo (II, 28r2) recull *guaixar* «multiplicar los granos en el campo» i «*guaix*: macolla» com a usuals a València i a Pamis (comarca de Xàtiva); d'ací passa a Llarca («*guaix*: macolla») i als altres diccs. valencians: «*guaixa*: traure *guaixos*» i *guaix* «cadascuna de les canyes de les espigues del blat o altres cereals, quan creixen» en el Maestr., Pna. etc., GaGirona; i Enric Valor fa notar (c. 1950) que els valencians diuen *guaixar* i *guaix* en lloc dels *goixar* i *goix* del DFa.; tort. «*guaixar*: arrelar» i *goixa* «arrel que s'enfonsa a terra quan fa fred» (BDC III, 99); en Belv. només «*goxar*: pulular», mentre que Lab. (1839), que com és sabut, era del Maestrat, porta «*guaix*: grill» [«la cama de que treuen les llavors»] i *guaixar* tr., agr., «grillar lo blat: matear, cuajar, germino»; DAg.: «mall. *goix*, val. *guaix* 'conjunt d'espigues que surten d'un mateix peu'; el menorquí FebrCard.: «*gòix*: macolla, amas d'épis, *manipulus*» i «*goxar*: ahijar, matear: pullulare, germinare» (340). AMAlcover: *guasá*, Alcoi, *goxa* Mallorca, «treure el gra sembrat diferents ulls o brots» (BDLC IV, 245). En les comarques del cat. oriental dubto que sigui viu res d'això (si de cas només el substantiu *goix de blat*, que recordo haver sentit al vigatà Ant. Griera).

A l'Albufera planten l'arròs en *guáissos* en la terra tova, o sigui 'a manats' («büschelweise»), i en rengles, de manera que les plantes de cada rengle, ultrapassant l'altura del cavallonet d'entremig, quedin a la mateixa altura del rengle paral·lel (Max Thede, *Die Albufera v. Val.*, VKR VI, 330). Escriu J. G. M. (1958): «gràcies al *guaix* una llavor dona moltes espigues, però els *guaixos* no són pas les espigues ni flors d'una mateixa tija, i les mates són els *guaixos*. Una llavor, p. ex. de blat, dona una arrel i una tija: aquesta mor, i després, de l'arrel surten noves tiges, i de cada nova tija surt una sola espiga; una bona collita depèn de la fecunditat del *guaixar*: he vist camps de blat on la llavor ha sortit molt espessa en uns llocs i molt clara en altres, degut que tots els grans no han 'mogut', però el *guaix* ha estat afavorit als llocs clars».

Des del valencià el mot ha penetrat en els parlars castellans immediats: «*guajar* o *cuajar*: echar mucho grano la espiga» a Sogorb (Torres Fornés), i murc. *cuaja*, *cuajar* (GaSoriano), però aquesta *cu-* no és deguda més que a una confusió (amb el cast. *cuajar* 'coagular', que encara que pugui arribar a aplicar-se a un germen que prengui arrel, de tota manera és un mot de significat ben distint, i d'etimologia inconnexa). El cas és que fins en aragonès es diu *guajar* «echar muchas espigas» (Peralta) i *guajo* «pie de trigo o cebada con más de una espiga» (Peralta i Borao). El mall. *goix* no ha mancat d'ús literari: «vivia un temps una dama / que de llinatge era Moix: / casa rica i de gran fama; / i d'aquesta noble rama / ella n'era el darrer *goix*», PdAPenya (*Po. Pop.*, p. 95).

El verb oc. ant. *gaiszar* el trobem només en un parell de trobadors postclàssics: «malvestatz e-l món tan